

STYRELSEKONFERENS FÖR SVENSKA BIOSFÄROMRÅDEN

Konferensrapport

Rapport 2014:6

BIOSFÄROMRÅDE VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE
Johanna Olsson och Ove Ringsby, Biosfärkontoret 2014

**Aktiviteten genomfördes på initiativ av Biosfärområde
Vänerskärsgården med Kinnekulle**

Författare: Johanna Olsson och Ove Ringsby, Biosfärkontoret

Layout: Johanna Olsson, Biosfärkontoret

Foto: Biosfärkontoret

BAKGRUND

Den 15-16 höll Biosfärområde Vänerskärgråden med Kinnekulle en konferens för de svenska biosfärområdenas styrelser. Initiativet till konferensen lyftes av vår styrelse under den svenska MAB-workshopen 2013 som då hölls i Älvlandskapet Nedre Dalälven. Vår styrelse önskade dela erfarenheter med de områden som också har en organisation med en styrelse och undrade om intresse fanns. Det gjorde det och därför arrangerades denna konferens.

Samtliga biosfärområden samt kandidatområden bjöds in till konferensen. Alla områden hade ambitionen att delta men Kristianstad Vattenrike samt Vindelälvens fick tyvärr förhinder. Vi var 19 deltagare vilka representerade Biosfärområdena Vänerskärgråden med Kinnekulle, Östra Vätterbranterna, Älvlandskapet Nedre Dalälven, Blekinge Arkipelag och kandidatområde Hälsingebygden i Voxnadalen.

Konferensen inleddes med Lunch på Hotell Aqva. Hotellet är med i vårt ekoturismnätverk och ägaren Sofia Svensson är också Biosfärambassadör.

Efter lunchen fortsatte vi till residenset för att börja workshopen. Johanna MacTaggart, koordinator, hälsade alla välkomna.

PRESENTATIONER

Kort presentation från varje område med följande fokus:

1. Organisationsmodell
2. Styrelsesammansättning
3. Biosfärområdets uppdrag

Vänerskärgråden med Kinnekulle

– Johanna MacTaggart, koordinator

1. Organisationsmodell

Området sträcker sig över tre kommuner och ett län längs Vänerskärgråden och inkluderar värdefulla landskapsområden däromkring så som Kinnekulle, Djurö Nationalpark och Lugnåsberget. På Biosfärkontoret arbetar 4 heltidsanställda som finansieras med hjälp av projektmedel samt kommunernas och Naturvårdverkets årliga bidrag.

Biosfärområdet är en ideell förening där alla som vill ska ha möjlighet att vara med.

2. Styrelsesammansättning

Styrelsen har nio ledamöter med var sin ersättare. Ledamöterna representerar tre kommuner, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, ideell sektor, areella näringar, turism/näringsliv, forskning/utbildning och fiske/Vänern. Representanterna från offentlig sektor har aldrig ordförandeposten.

Det finns ett arbetsutskott som förbereder ärenden till styrelsens möten.

3. Biosfärområdets uppdrag

- Vision med fyra byggstenar: Gränslös samverkan, hållbar samhällsdesign, kunskap om biosfären och framgångsrik biosfärekonomi.
- Kommunala samarbeten, inom fysisk planering, skola, kommunikation, hållbarhetsgrupp, kommunchefer och turism.

Östra Vätterbranterna

-Calle Thulin, styrelseledamot

1. Organisationsmodell

Området är långsmalt och omfattar delar av Tranås och Jönköpings kommun och ett län. Biosfärbetet sker utifrån ett biosfärkansli med 5 personer + koordinator som förbereder och hanterar ärenden som kommer in. Biosfärområdet är en ideell förening där den som vill har möjlighet att bli medlem.

2. Styrelsesammansättning

I styrelsen sitter 13 ordinarie ledamöter. De representeras av de 7 grundande organisationerna samt 6 ytterligare som väljs in.

3. Biosfärområdets uppdrag

- Vision- Vi är alla en del av Biosfären.
- Mötesplats forskare och praktiker, Samverkan är stor fokus för arbetet
- Invigning och bioblitz 2012
- Uppdrag-Verksamhets och utvecklingsplan. Samverkan ekonomi ekologi utbildning utveckling

- Växlar upp med projektmedel, Projekt ex. Hitta ut! -Foton förr och nu, Notdragningsprojekt och Vandring och cykling
- Arbetar för att få ett fast centrum att utgå ifrån ett så kallat Biosfärumb.

Blekinge arkipelag

–Bengt Mattsson, ordförande i styrelsen

1. Organisationsmodell

Området sträcker sig över 3 kommuner och en länsstyrelse. Städerna samt skärgården ingår i biosfärområdet. Biosfärområdet är en ideell förening som har en styrelse med 9 ledamöter. Det finns också en huvudmannagrupp med huvudorganisationernas representanter. På biosfärkontoret finns en koordinator.

2. Styrelsesammansättning

Styrelsens ledamöter består av de tre kommunerna, Länsstyrelsen, näringslivet, ideell sektor och forskning/utbildning.

3. Biosfärområdets uppdrag

- Arbetet utgår ifrån Samverkansplan 2010 (klar 2012) Det är en långsiktig utvecklings och förvaltningsplan med bland annat 22 strategier som kommunerna beslutat att stå bakom. Samverkansplanen fungerar som planeringsunderlag för kommunerna och styrelsen.
- Arbetar för en levande skärgård. Förenar entreprenörskap med hänsyn till natur - och kulturvården.
- Omtag med att implementera samverkansplanen
- Prioriterat arbete 7 punkter, Hållbar turism, Hållbart entreprenörskap, Hållbart fiske, strategi, Rekrytering av medlemmar, Samordningsmöten med huvudämnen, medlemsmöten, informationsaktiviteter.
- Ytterligare projekt: Arkipelagrukt fler besökare i skärgården, åka kollektivt i skärgården och med egna båtar, kajak och cykling i skärgården. Göra området mer attraktivt. Havsplanering gemensamt för kommunerna.

Nedre Dalälven

-Kristina Thurstam Eriksson, koordinator

1. Organisationsmodell

Området sträcker sig över 9 kommuner och 4 olika län. Biosfärkontoret har 1,5 årsarbeten fördelat på fyra personer. Biosfärbetet är organiserat under intresseföreningen Nedre Dalälven (NeDa) som bildades 1986. Under intresseföreningen finns även Leader. Som stöd till biosfärverksamheten och koordinatören finns ett utvecklingsråd med olika representanter som har intresse i biosfärbetet. 2003 började tankarna finnas med att bli Biosfärområde. 2011 utsett biosfärområde.

2. Styrelsesammansättning

Styrelsen består av 8 ordinarie ledamöter med representanter från kommuner samt företag, mark-vattenägare samt övrigt näringsliv.

3. Biosfärområdets uppdrag

- Ge området en positiv profilering, gagna medlemmarna, utveckla turismen samt bidra till inflyttning av hushåll och företag.
- Biosfärtanken ska prägla hela intresseföreningens verksamhet.
- NeDa har affärsplan med budget för varje år
- Verksamhetsplanering

Kandidatområde Hälsingebygden i Voxnadalen

- Jens Hansen, Koordinator

1. Organisationsmodell

Området är ett kandidatområde som ligger i Ovanåkers kommun. I området finns Sässmanområdet som är ett flackt område, tidigare översvämmat och artrikt. Det finns en detaljerad landskapsanalys över området. Detta område är tänkt som kärnområde. Annars finns det få kärnområden inom området. Idag är tekniska kontoret i Ovanåkers kommun huvudman

för biosfärbetet. Förslag till organisation håller på att arbetas fram. Det finns en styrgrupp på ca 10 ledamöter med kommunrepresentanter och andra organisationer. De utser ett arbetsutskott.

2. Kandidatområdets uppdrag

- Samrådsgrupper: Odlingslandskapet, rovdjuren (varg, betesdjur), fisket, skogen, Integration, Det hållbara landskapet, Turism och entreprenörskap.
- Natur och kultur i samspel- Fäbodas, vatten, småskalig industri
- Väcka engagemang och nyfikenhet
- Satsa på barnen-Hållbar utveckling
- Världsarvet Hälsingegårdar
- Hamra nationalpark inkluderas eventuellt framöver

WORKSHOP- VAD KAN VI LÄRA AV VARANDRAS ERFARENHETER?

Hur ser samverkan med kommuner ut?

Blekinge arkipelag- Representanter från ledningen måste vara delaktiga i styrelsen och ha bra förankring tillbaks till kommunen.

Huvudmannagrupp med representanter från kommunerna

Vänerskärsgården med Kinnekulle- Organisation i projekt exportmogen destination är ett bra fungerande exempel. Kommunalråden i beställargrupp 2 ggr år, kommunchefer i styrgrupp, arbetsgrupp turistorganisationerna.

Östra Vätterbranterna- Kontakten till kommunerna fungerar bra då koordinatören jobbar deltid för kommunen. Stark koppling till kommunen. Kommunen har blivit starkare på sista tiden.

Nedre Dalälven- Stort område med 9 kommuner. Kommunerna gick gemensamt ihop för att diskutera vissa frågor. När Biosfärområdet kom in i bilden fanns samarbetet redan där.

Allmänt

Viktigt att kommunerna och biosfärområdet har samma ambition. Biosfär kan inte ensamt driva hållbarhetsfrågor.

Teknisk support måste fungera från kommunerna

Vad är biosfärkontoret bäst på? Vi ska fungera som katalysator!

Vad har ni använt för modeller för att skapa engagemang bland medborgarna?

Hälsingebygden i Voxnadalen- Vandring med barn med ledare som hade fördjupade kunskaper inom olika ämnesområden

Jordbruket /Länsstyrelse. Exkursioner för jordbrukare med "kända" tjänstemän från Länsstyrelse med som jordbrukarna känner mer förtroende för.

F-Förtroende I-intresse N-Nyfikenhet

Områdesbestämmelser har gett trygghet för boende i området då man vet vad grannarna får och inte får göra med sina gårdar/marken. Först en skepsis.

Blekinge arkipelag- Mässa med koppling till olika teman

Liera sig med pågående processer för att få extra skjuts framåt. Göra saker tillsammans.

Östra vätterbranterna- Biosfärum för att sprida information

Workshop om exv vindkraft, bioblitz som engagerade många och lockade till sig allmänhet.

Allmänt

Biosfärparaply att samlas under som neutralt forum. Skapa förutsättning för samarbete men inte göra arbetet. Biosfärområdet är spindeln i nätet.

Synliggöra aktörer för varandra

Viktigt att få en relation/lära känna varandra

Hur nå den breda allmänheten? Hur ska alla invånarna känna mer engagemang för hållbarhet?

Små medel att nå folket viktiga.

Biosfärambassadörer bra metod för att nå allmänheten

Biosfär är inte världens lättaste ord att förklara.

Ska man vara medlem måste man få något tillbaks, annars vill man inte bara vara medlem.

Relationer till lokalt näringsliv?

Nedre Dalälven- Näringslivet med i föreningen

Turismnätverk som varit igång länge som utvecklas mer och mer mot hållbarhet, Företagare får vara med under mässor och NEDA:s paraply, Det går att boka paket via NeDA:s hemsida.

Temadagar med exv skogsägarna och energi-fortum och vattenfall, mygg-vattenägarna.

Personberoende att nå olika företag

Vänerskärgården med Kinekulle- Medlem har föreslagit att arbeta med certifiering för företagare i biosfärområdet. Är det en bra ide? Stort ansvar med kontrollsystem. Gemensam fråga för alla biosfärområden.

Vi har en modell för att turismföretagare ska få använda vår logga. De måste bli kunna förklara vad biosfär betyder för dem

Allmänt

Det finns andra certifieringsorgan som man kan uppmana företagarna att nyttja.

Hur kommuniceras området?

Östra Vätterbranterna- Arbetsgrupp som ska behandla medlemsfrågor och hur biosfär ska kommuniceras

Workshops med olika teman

Konferenser exv ICC med aktiviteter för att nå allmänhet

Media kan vara till nytta.

Allmänt

Viktigt att relatera till sig själv och andras verksamheter. Hållbarhetsfrågor blir lättare att få förståelse för.

Måste man nämna ordet Biosfär? Kanske inte nödvändigtvis i en inledningsfas.

Skyltar till ett Biosfärområde för att få upp ögonen för Biosfär. Folk börjar fundera på vad det är. Få folk att tänka själva.

Gemensam logga på gång för skyltning på G.

Vad är styrelsens roll?

Vänerskärgården med Kinekulle- Ansvar att utveckla vår verksamhet- viktigast. Styrelsen måste vara engagerad och väcka idéer och tankar.

Vi har också varit FOG-fiskeområdesgrupp och haft den rollen som beslutande.

Nedre Dalälven- Styrelsen tar mer övergripande beslut och går inte ner i detaljer. Utvecklingsrådet är mer rådgivande och stöd för biosfärbetet.

Östra Vätterbranterna- I arbetsgruppen är alla styrelseledamöter och har kanske genom det ett större engagemang än andra i styrelsen. Kan bli viss obalans eftersom inte alla i styrelsen blir lika insatta i de olika frågorna.

Blekinge arkipelag- Styrelsens roll är att stödja koordinatören. Utan koordinatör är arbetet svårt.

Huvudmannagruppen och styrelsen ska gemensamt träffas för att prata framtid och vision så att man blir sampratade.

Allmänt

Vårt arbete är inte självklart organiserat, det gäller att hitta vägar som fungerar-modellområde.

ÖVRIG DISKUSSION

Hur kommer projekt till? Tar styrelsen initiativ till projekt eller kommer förslagen utifrån. –Generellt kommer projektförslagen från olika håll. Ju mer Biosfär sprids ju mer gensvar får man.

Hitta eldsjälar att arbeta med! Både på individ och organisationsnivå.

Viktigt att samarbeta med andra för att få upp engagemang och skjuts.

Sparbanken vill göra en miljödag under 2 juni. -Blekinge

Medlemsavgifter går till Biosfärstipendie i Vänerskärsgården med Kinnekulle och Östra Vätterbranterna

SUMMERING OCH SAMMANFATTNING AV WORKSHOP

Samverkan med kommunerna är mycket viktig för alla Biosfärområden. Vissa har lättare än andra att få till samverkan då organisationen finns starkt knuten till en kommun. Andra måste skapa ett förhållande och komma överens om rollerna så att de blir realistiska. Viktigt att stötta kommunerna i sitt arbete med hållbar samhällsutveckling. Viktigt att skapa förtroende för Biosfärområdet så att de vill samarbeta med oss

Viktigt med engagemang hos allmänheten. Visa på goda exempel och informera om det för att skapa ett engagemang. Man får inte underskatta, eldsjälarna som tycker att hållbarhetsarbetet är viktigt.

När vi näringslivet kommer vi att nå resultat. Här finns mycket att göra och åstadkomma. Vi måste ge argument för varför de ska vara engagerade.

Kommunikation är ett svårt kapitel och Biosfär ett svårt begrepp att förklara. Vi måste göra det lättbegripligt genom konkreta exempel. Tydliga budskap som är begripligt. Viktigt att göra det illustrativt och snyggt. Profilprogram mm. Bygga varumärket! Idag är sådant viktigt för att synas.

Det är upp till varje område hur man organiserar sig. Ambitionen är att ställa sig före i ett hållbarhetsarbete att ta lite större ansvar om vi ska vara trovärdiga. Är vi ett Biosfärområde måste vi visa framfötterna. En viktig roll för styrelsen är att få kommunerna att inse detta.

Torsdagen avslutades på Hotel Aqva med middag.

EXKURSION FREDAGEN DEN 16 MAJ

- Utflykt med turbåten M/s Marianne. Avfärd från Mariestads hamn.

Vänerguidning av Sten- Gunnar Steenson.

Sten-Gunnar gav en översiktlig beskrivning av fågelliv och fiskbestånd i Vänern. Bl.a. pågår en kontinuerlig röjning av fågelskär som utförs av ideella föreningar mot en blygsam omkostnadsersättning. Röjningen utförs i samråd med Länsstyrelserna och har resulterat i ett väsentligt ökat bestånd av flera tidigare trängda arter. Havsörn har återkoloniserat Vänerns stränder vilket är en stor framgång för naturvården. Den ökande örnpopulationen har också bidragit till att minska bestånden av skarv.

I Vänern finns ca 35 av alla kända svenska sötvattensarter vilket gör den till landets artrikaste insjö. Det finns bl.a. några unika bestånd av lax och öring knutna till Tidan, Gullspång- och Klarälven. Bestånden är hotade och får inte beskattas. Laxfisket är endast för odlat utplanterad lax.

Strandhugg på Laxhall, Torsö: Information om fisket i Vänern och lokal skärgårdsutveckling på Torsö, Anders Agö och Elisabeth Thisner.

Anders Agö

Anders berättade om sin verksamhet som en av Vänerns knappt 70 yrkesfiskare. De viktigaste arterna är siklöja, som enbart fiskas för löjrommens skull, och gös. Sedan några år råder saluförbud för sik från Vänern pga. förhöjda dioxinhalter. Detta har medfört ett bekymmer för många yrkesfiskare som tidigare fiskade sik under sommaren. Det pågår diskussioner med livsmedelsverket kring saluförbudet då detta inte tar hänsyn till olika halter i olika delar av sjön. Från fiskarhåll hoppas man att få möjligheter att återuppta denna viktiga försäljning.

Elisabet Thisner

Elisabet bedriver lantbruk på Torsö. Hon berättar om det lokala engagemanget för att skapa utveckling och livskraft på ön. Torsö skärgårdsskola är ett exempel där öborna gått samman i en förening och övertagit driften av skolan då kommunen beslutade lägga ner. Skolan drivs nu vidare av föreningen, och har bl.a. anställt en kock som lagar maten baserad på lokala råvaror. De undersöker också möjligheten att erbjuda lunchservering för pensionärer på ön. En annan viktig fråga på ön är att arbeta för bättre bredbandsåtkomst genom att bygga fibernät.

Konferensen avslutades med Lunch på Restaurang Sill och dynamit i Mariestad.

ÅTERKOPPLING FRÅN DELTAGARE

Vad anser du var mest värdefullt med konferensen?

- Att få veta hur andra områden jobbar och jämföra med sitt eget. Det ger perspektiv och nya idéer.
- Att få träffa mina kollegor från andra biosfärområde och utbyta erfarenheter
- Att få ett ansikte på de olika områden som finns i Sverige samt diskutera styrelsearbete med bra innehåll , bra att vi kom fram med många bra idéer .
- Det största utbytet för min del var att träffa människor från biosfärområdena och knyta kontakter. Det var också givande att höra om andras organisation och på så vis kunna få en bild av hur vi själv ligger till i arbetet. Vilka problem kan uppstå, vilka lösningar har andra hittat.
- Att få träffas och utbyta erfarenheter med folk från andra områden.
- Det finns ju så många infallsvinklar då förutsättningarna i områdena skiljer sig så mycket. Erfarenhetsutbyte gör ju att man inte behöver uppfinna hjulet jämt, det kanske räcker med att man får den egna ytbehandlingen och smörjmedel för att hjulet ska snurra lätt.
- Viktigast att träffa er andra och höra hur det fungerar för er.

Var det något du saknade som vi kan tänka på till nästa gång?

- Boka datum med lång framförhållning så att det passar styrelserna.
- Möjligtvis ha mer tid och få sitta i små grupper och ha utbyte i specifika frågor
- Längre tid att Workshopa på, ha konferensen i tre dagar
- Möjligtvis ha mer tid och få sitta i små grupper och ha utbyte i specifika frågor
- Jag skulle vilja ha ett forum, där vi kan inspirera varandra genom visionära, filosofiska idéer kring begreppet biosfärområde. Också göra det hela jordnära genom praktiska exempel på biologiska och kulturella samspel.
- Kan inte komma på nått. Kanske att vi får någon form av dokumentation av mötet.
- Fundera på möjligheter att göra något/några projekt, med Eu-finansiering, tillsammans.

Är du intresserad av att fortsätta utveckla styrelseutbyten?

- JA!, Absolut! Ja!
- Oja , det tycker jag att vi borde ha två till tre träffar framåt.
- Absolut, vi behöver varandra för att skapa ett nätverk i Biosfären.
- Tycker att det är viktigt att fortsätta med utveckling av styrelsekonferenser.

Är det något särskilt område/tema som du vill att vi fokuserar på vid en eventuell ny styrelsekonferens?

- Blekinges modell att skapa grupper kring olika teman lät intressant.
- Frågor som vi bör ha en gemensam uppfattning i (ex varumärket som vi diskuterade) men också hur vi ska lösa den långsiktiga finansieringen
- Om vi kan besöka det nya området i Norrland eller Karlskrona.
- Tycker att hållbarhetsbegreppet borde utforskas mera och gärna gemensamt, certifiering, nyckeltal och annat.
- Arbeta för att utveckla vår förankring i de levande biosfärområdena (cfr administrativa biosfärområden). Överbrygga klyftan mellan administration och hållbar utveckling. De hela måste flätas ihop om vi skall ha biosfärområden” på riktigt”.
- Gärna fokus på någon form av mera formaliserat samarbete. Dock inte så långt som “certifiering”
- Hur som biosfärområde hantera olika verksamheter som vindkraft, gruvbrytning mm.

VÄLKOMMEN TILL STYRELSEKONFERENS FÖR SVENSKA BIOSFÄROMRÅDEN

MARIESTAD DEN 15-16 MAJ

PROGRAM

Torsdagen den 15 maj

13.00 Incheckning och lunch på Hotell Aqva, Viktoriagatan 15 Mariestad. (tfn: 0501-195 15) Från hotellet är det ca 10 min promenad till Residenset Marieholm där dagens övningar sker.
(Se karta)

14.00 Områdespresentationer (max 10 min/område):

- Organisationsmodell
- Styrelsesammansättning
- Biosfärområdets uppdrag

Eftermiddagskaffe tas vid lämplig tidpunkt.

15.30 Workshop - vad kan vi lära av varandras erfarenheter?

- * Hur ser samverkan med kommuner ut?
- * Vad har ni använt för modeller för att skapa engagemang bland medborgare?
- * Vad finns för relationer till lokalt näringsliv?
- * Hur kommuniceras området?
- * Vad är styrelsens roll?

17.00 Summering och gemensam diskussion

17.30 Avslutning

19.00 Middag på Hotell Aqva

Fredagen den 16 maj

08:30 Ev. pressmöte

09:00 Utflykt med turbåten M/s Marianne. Avfärd från Mariestads hamn. Vänerguidning av Sten-Gunnar Steénson.

10:00 Strandhugg på Laxhall, Torsö: Information om fisket i Vänern och lokal skärgårdsutveckling på Torsö, Anders Agö och Elisabeth Thisner.

11:00 Återresa till Mariestad

12:00 Lunch på Restaurang Sill och dynamit

13:00 Avslutning

Deltagare

Namn

Christina Ericsson Turstam
Bengt Mattsson
Tommy Engvall
Heleen Podsedkowska
Calle Thulin
Göran Karlsson
Jens Hansen
Åsa Törngren
Johan Olanders
Olle Berglund
Jonas Krantz
Johanna MacTaggart
Jan Wahn
Johnny Johansson
Bo Magnusson
Lennart Bergqvist
Ove Ringsby
Johanna Olsson
Sten Gunnar Stensson
Eva Gustavsson
Elisabeth Thisner

Organisation

Älvlandskapet Nedre Dalälven
Blekinge arkipelag

Östra Vätterbranterna

Ovanåker

Vänerskärgården med Kinnekulle

- BIOSFÄROMRÅDE VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE
- Biosfärkontoret, Box 77, 542 21 Mariestad
- info@vanerkulle.se, www.vanerkulle.se

- BIOSFÄROMRÅDE VÄNERSKÄRGÅRDEN MED KINNEKULLE
- Biosfärkontoret, Box 77, 542 21 Mariestad
- info@vanerkulle.se, www.vanerkulle.se

